

Inspiratie voor mogelijke indicatoren

Hieronder presenteren we een niet-limitatieve lijst met inspiratie voor mogelijke indicatoren geclusterd volgens een aantal thema's: toerisme en vrijetijdsbesteding, onderwijs en ontwikkeling, zorg en gezondheid, wonen, natuurbeheer, jacht, erfgoed, landbouw, bedrijven en infrastructuurbeheerders.

Onderstaande lijst is niet alomvattend. De impact op ecosystemendiensten zit hier bijvoorbeeld slechts voor een stukje in. Om mogelijke indicatoren voor impacts op ecosystemendiensten te identificeren, verwijzen we naar rekeninstrumenten zoals de Natuurwaardeverkenner en de ECOPLAN SE.

1.1.1 Toerisme en vrijetijdsbesteding

Verandering in de recreatiemogelijkheden (voor wandelen, fietsen, vissen, spelen ...) en belevingswaarde	
	Aanwezigheid fietsroutes in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aanwezigheid wandelroutes in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aanwezigheid ruiterspaden in (de nabijheid van) het projectgebied
	Oppervlakte natuurspeelplekken in (de nabijheid van) het projectgebied
	Toegankelijkheid van het projectgebied
	Aantal of oppervlakte van de locaties in het projectgebied waar gevist mag worden
	Kwantiteit en/of kwaliteit van de aanwezige recreatieve infrastructuur in het projectgebied
	Evolutie van het landgebruik en de bodembedekking en de impact op beleving in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aanwezigheid van een bezoekerscentrum in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal infoborden in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal parkings, parkeerplaatsen en bushaltes in (de nabijheid van) het projectgebied

Verandering in het gebruik van het projectgebied voor toerisme en recreatie	
	Aantal gebruikers (wandelaars, fietsers, vissers ...) van het projectgebied
	Aantal bezoekers in het bezoekerscentrum
	Aantal activiteiten in het bezoekerscentrum
	Aantal activiteiten in het projectgebied
	Aantal geüploade foto's gemaakt in het projectgebied
	Aantal slaappleatsen en logies in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal aankomsten en overnachtingen in (de nabijheid van) het projectgebied
Impacts op de lokale economie (bestedingen, tewerkstelling, diversificatie inkomens lokale zelfstandigen ...)	
	Tewerkstelling in de horeca en gelinkte sectoren in (de nabijheid van) het projectgebied
	Bestedingen door dagtoerisme en verblijfstoerisme in (de nabijheid van) het projectgebied
Conflicten tussen gebruikers en buurtbewoners	
	Aantal PVs voor overlast door foutief parkeren, achterlaten afval, ... in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal meldingen in het klachtenregister van ANB met betrekking tot activiteiten in het projectgebied

1.1.2 Onderwijs en ontwikkeling, zorg en gezondheid en wonen

Verandering in de mogelijkheden om de natuur te betrekken bij de ontwikkeling van vaardigheden, talenten, gedrag en natuurbewustzijn	
	Aantal scholen in (de nabijheid van) het projectgebied

	Aantal kinderdagverblijven in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal jeugdverblijven in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal speelbossen in (de nabijheid van) het projectgebied
	Schooluitstappen / educatieve bezoeken aan het projectgebied
	Aantal geleide bezoeken voor groepen aan het projectgebied
	Aantal educatieve evenementen in (de nabijheid van) het projectgebied
	Beschikbaarheid aangepaste lespakketten / programma's rond natuur
	Aantal overnachtingen in jeugdverblijven in (de nabijheid van) het projectgebied
	Toegankelijkheid van het projectgebied nabij scholen, kinderdagverblijven, jeugdverblijven, zorginstellingen ...
Verandering in de mogelijkheden om de natuur te betrekken bij het genezingsproces van patiënten	
	Aantal zorginstellingen in (de nabijheid van) het projectgebied
	Toegankelijkheid van het projectgebied nabij zorginstellingen
Verandering in het gebruik van de natuur bij genezingsproces van patiënten	
	Gebruik van het projectgebied in genezingstrajecten en zorgverlening
Verandering de gezondheid van mensen en de ziektekosten voor de maatschappij	
	Aantal mensen met dagelijks natuurcontact dankzij het projectgebied
	Aantal mensen die gezondere lucht inademen dankzij het projectgebied
	Verbetering luchtkwaliteit door afvang van pollutanten

	Aantal mensen die minder geluidshinder, visuele hinder ondervinden dankzij het project
	Verandering voorkomen van ziekten en daarmee gepaard gaande ziektelasten
	Aantal infectieziekten opgelopen in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal geregistreerde ongevallen in het projectgebied
	Impact van (de nabijheid van) het projectgebied op ziekteverzuim en arbeidsproductiviteit
Verandering in de levenskwaliteit	
	Aantal wooneenheden/ mensen in (de nabijheid van) het projectgebied die kunnen genieten van zicht op of toegang tot natuur
	Aantal wooneenheden/ mensen in (de nabijheid van) het projectgebied die kunnen genieten van zuiverdere lucht
Verandering in de waarde van vastgoed	
	Vastgoedwaarde van de huizen in (de nabijheid van) het projectgebied
	Aantal woningen die niet of beperkt aangepast (uitbreiding, renovatie ...) kunnen worden omwille van hun ligging in het projectgebied
Gentrificatie	
	Verandering in het gemiddelde/ mediaan inkomen van de mensen die in (de nabijheid van) het projectgebied wonen

1.1.3 Natuurbeheer

Tewerkstelling in natuurbeheer	
	Werkgelegenheid in de natuurbeheersector in het projectgebied

	Inzet sociale tewerkstelling en herintegratietrajecten in de arbeidsmarkt bij het natuurbeheer in het projectgebied
Samenwerking met actoren	
	Verdeling van de beheerde oppervlakte in het projectgebied tussen de lokale natuurvereniging, landbouwers, andere privé-eigenaars, lokale besturen en de regionale natuurbeheerorganisatie
	Oppervlakte beheerovereenkomsten natuur in het projectgebied
Draagvlak voor natuur	
	Impact op klimaat (koolstofopslag, overstromingen, vasthouden water)
	Vrijwillige verkoop van gronden voor natuur in Natuur 2000-gebieden in het projectgebied
	Uitoefening voorkooprecht natuur in het projectgebied
	Tevredenheid van de mensen woonachtig in de gemeente van het projectgebied over de hoeveelheid groen in hun buurt
	Tevredenheid van de gebruikers van het projectgebied over het gebied
	Aantal leden van de lokale natuurvereniging
	Evolutie van het aantal vrijwilligers die helpen met het natuurbeheer in het gebied
	Draagvlakmeting voor natuur en natuurbeheer in het projectgebied bij de lokale bevolking en/of bij specifieke doelgroepen zoals landbouwers, bedrijven, lokale besturen, ...
	Inkomsten uit specifieke diensten (bijvoorbeeld rouwgedenkplaatsen, verhuur vergaderfaciliteiten, ...)
	Aantal schenkingen en legaten aan de lokale natuurvereniging/ het natuurgebied
	Aantal klachten over het gebied bij de bevoegde instantie

1.1.4 Jacht

Kansen voor bejaging	
	Bejaagbare oppervlakte in het projectgebied
	Populatie jachtwildsoorten (ton wildbraad) in (de nabijheid van) het projectgebied
	Afschot van grof wild in (de nabijheid van) het projectgebied

1.1.5 Erfgoed

Synergiën tussen natuurbehoud en het behoud van erfgoedlandschappen en monumenten	
	Bestaan van een geïntegreerd beheerplan erfgoed en natuur voor het projectgebied
	Klassering van het projectgebied als landschappelijk erfgoed
	Aanwezigheid van erfgoed (beschermde landschappen, zichten, aantal historische KLE's en gebouwen in N2000) in (de nabijheid van) het projectgebied

1.1.6 Landbouw

Diversificatie landbouwinkomen	
	Aantal hectare beheerovereenkomsten natuur in het projectgebied
	Aantal landbouwers in (de nabijheid van) het projectgebied die actief zijn in natuur- en landschapsbeheer
	Aantal landbouwers in (de nabijheid van) het projectgebied die aan thuisverwerking en -verkoop doen, leverancier zijn van Voedselteams ...
	Aantal landbouwers in (de nabijheid van) het projectgebied die logies aanbieden
Verandering in de ontwikkelingskansen van landbouwbedrijven door strengere eisen op vlak van emissies naar lucht, water en bodem	

	Aantal landbouwbedrijven die te veel stikstof uitstoten boven natuurgebieden
	Aantal passende beoordelingen voor nieuwe projecten van landbouwbedrijven
	Aantal beroepsprocedures tegen vergunningen voor landbouwbedrijven omwille van de feitelijke of vermeende impact van het bedrijf op de natuur in het projectgebied
	Aantal landbouwbedrijven dat geen financiering vindt omwille van de feitelijke of vermeende impact van het bedrijf op de natuur in het projectgebied
	Aantal hectare landbouwgrond gevoelig voor erosie
Verandering in de landbouwproductie (en het landbouwkomen)	
	Aantal hectare in landbouwgebruik in het projectgebied
	Aantal hectare landbouwgrond in het projectgebied met bemestingsbeperkingen
	Aantal hectare landbouwgrond afhankelijk van bestuiving
	Aantal ingediende schadedossiers voor wildvraat aan landbouwgewassen of totale ingediende/ uitgekeerde schade in (de nabijheid van) het projectgebied
	Evolutie van het aantal landbouwbedrijven en de veestapel in (de nabijheid) van het projectgebied
	Evolutie van de landbouwteelten in het projectgebied
	Evolutie van de bestemming landbouw in het projectgebied
	Aantal ha / lopende meter kleine landschapselementen in het projectgebied
Verandering in de waarde/ overneembaarheid van landbouwbedrijven	
	Verkoopwaarde landbouwgronden en -bedrijven in (de nabijheid van) het projectgebied
Sociale impact voor landbouwers en hun families	

	Aantal zelfmoorden, scheidingen en depressies bij landbouwers en contactnames van de vzw Boeren op een kruispunt in (de nabijheid van) het projectgebied
--	--

1.1.7 Bedrijven en infrastructuurbeheerders

Onzekerheid, complexiteit procedures en doorlooptijden voor het verkrijgen van vergunningen en de daaraan verbonden kosten	
	Tijd en kosten geïnvesteerd in voor- en natrajecten van projecten met een mogelijke invloed op de natuur in het projectgebied
	Aantal passende beoordelingen voor nieuwe projecten van bedrijven en infrastructuurbeheerders én aantal passende beoordelingen met impacts op Natura2000-natuur
	Aantal beroepsprocedures tegen vergunningen voor bedrijven en infrastructuurbeheerders omwille van de feitelijke of vermeende impact van de activiteiten of infrastructuur op de natuur in het projectgebied
	Gemiddelde doorlooptijd van bedrijfs- en infrastructuurprojecten (en eventuele gelinkte (meer)kosten) in (de nabijheid van) het projectgebied
Beperkingen voor de verlenging en uitbreiding van bestaande projecten en de ontwikkeling van nieuwe projecten, of tegen hogere kosten	
	Aantal vergunningen die omwille van de impact op de natuur in het projectgebied geweigerd worden
	Aantal (grote) projecten die niet ontwikkeld worden omwille van de impact van deze projecten op de natuur in het projectgebied
	Aantal vergunningen met bijzondere voorwaarden om de natuur in het projectgebied te vrijwaren
Verplichtingen tot het in stand houden van bepaalde soorten/ compensaties: hogere (opportuniteits)kosten, randvoorwaarden voor de exploitatie van de inrichtingen	

	Oppervlakte terreinen in beheer van infrastructuurbeheerders en bedrijven dat ligt binnen het projectgebied
Schade aan infrastructuur en handelsgoederen	
	Aantal schadeclaims voor schade aan infrastructuur en handelsgoederen in (de nabijheid van) het projectgebied